

Veerkracht in beweging

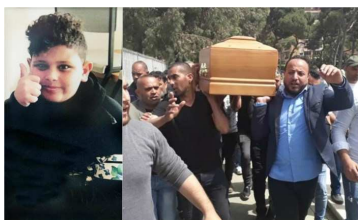
Dynamieken van vluchtelinggezinnen versterken

Mieke Groeninck, Patrick Meurs, Dirk Geldof,
Claire Wiewauters, Kaat Van Acker, Ward De Boe,
Kathleen Emmery

Gezinnen op de vlucht

Ondersteuning van veerkracht bij asielzoekende en vluchtelinggezinnen afkomstig uit Irak, Afghanistan en Syrië

Daniël en zijn moeder verbleven al goed een half jaar in België. Het centrum in Broechem is in principe een noodopvang, maar door de lange procedure blijven asielzoekers er soms maandenlang. Minister De Block wil zich daarom blijven inzetten om gezinnen zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over hun toekomst, en om ze naar individuele opvang te loodsen. Die individuele opvang is de afgebouwd.

Gezinnen op de vlucht

En toch...

... momenten van leefbaarheid

Onderzoeksopzet

Veroorzaakte kwetsbaarheid
in kaart brengen
en aanklagen

Erkenning geven
aan veerkracht
van gezinnen

**Ondersteuning van veerkracht bij
asielzoekende en vluchtelinggezinnen
uit Irak, Afghanistan en Syrië**

Preventief

Voor en na
erkenning

Hoe kunnen we gezinsveerkracht vergroten,
faciliteren of ondersteunen vanuit de domeinen
opvang, onderwijs en welzijn?

Methodologie

- Literatuuronderzoek
- Interviews met 33 experts
- 18 veldwerkbezoeken van *good practices*
- Twee focusgroepen met afgevaardigden van *good practices*
- Twee groeps gesprekken met doelpubliek van *good practices*
- Diepte-interviews met 17 gezinnen (max 4 jaar in België)
 - 6 uit Afghanistan
 - 6 uit Syrië
 - 5 uit Irak
 }
 - 8 in asielprocedure (7 in collectief opvangcentrum, 1 in LOI)
 - 9 erkend vluchteling of subsidiaire bescherming
- Ouders en kinderen apart; we spraken met 35 kinderen
- 1-3 hulpverleners rond gezin
- Wat maakt gezinnen kwetsbaar?
- Hoe kunnen we hun veerkracht begrijpen, ondersteunen of faciliteren?

Boekindeling

1. De 'vluchtelingencrisis' in perspectief
2. Veerkracht in beweging
3. Kwetsbaarheid van asielzoekende en vluchtelingengezinnen
4. Veerkrachtig handelen (h)erkennen
5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren
6. Lessen voor de toekomst

Hoofdstuk 2: Veerkracht in beweging

- Karaktereigenschap: ~~iets wat men al dan niet is~~
 - Veerkracht >> kwetsbaarheid
- ↓
- Wat mensen *doen*:
 - Veerkrachtige *handelingen* of *houdingen*
 - **Veerkracht in beweging**
 - Individu (Micro); Relaties (Meso); Structuren (Macro)
 - Verantwoordelijkheid in:
 - Faciliteren van veerkrachtig handelen?
 - In stand houden van kwetsbaarheid?
 - Divers-sensitief
 - Veerkracht naast/in/door kwetsbaarheid

Hoofdstuk 3: Kwetsbaarheid van asielzoekende en vluchtelinggezinnen

Aangeduide kwetsbaarheid

Herkenning

Aangevoelde kwetsbaarheid

Erkenning

Voor en tijdens vlucht

Lange asielprocedure

Na erkenning

'Verlieskaravanen'

Hoofdstuk 3: Kwetsbaarheid van asielzoekende en vluchtelinggezinnen

1. Aangevoelde kwetsbaarheid

- 1.1 Een gevulde rugzak bij aankomst
- 1.2 Begeleid door verlies en gemis
- 1.3 Achtervolgd door gevaar

2. Risico van afbrokkeling tijdens lange asielprocedure

- 2.1 Procedurele onzekerheid
- 2.2 Geen vaste grond onder de voeten: de moeilijkheid zich te vestigen en te herwortelen
- 2.3 Gebrekkige wooncondities in de asielopvang
- 2.4 Emotionele en Mentale afbrokkeling

3. Kwetsbaarheid op vlak van gezinscohesie

- 3.1 Kwetsbaarder als ouder en partner
- 3.2 Kwetsbare start als burger
- 3.3 Ongelijke groei na erkenning

4. Andere aspecten van kwetsbaarheid

- 4.1 De moeizame zoektocht naar een woning
- 4.2 Kwetsbare taalverwerving: "Werk en Taal, Taal en Werk"
- 4.3 Kwetsbaarheid in het ouderschap: integratie en haar uitdagingen
- 4.4 Kinderen op school: met vallen en opstaan
- 4.5 Tussen minstens twee werelden

Hoofdstuk 4: Veerkrachtig handelen (h)erkennen

- *Erkenning* geven aan de verschillende beschermende aspecten, processen of (f)actoren die in de verhalen van de gezinnen aangehaald worden als gunstig of versterkend voor zichzelf en/in hun gezin
- Wat vinden vluchtelinggezinnen daarbij belangrijk of nuttig?
- Wat heeft hen tot nu toe geholpen?
- Steunen ze elkaar, en hoe dan?
- Op welke manier gebruiken ze externe hulpbronnen?
- En wat geeft hen en hun gezin de kracht om door te zetten?
- Veerkrachtig handelen zien waar we het voordien niet zagen
- 'winstkaravanen'
- Kwetsbaarheid // Veerkracht → ~~Dader/slachtoffer~~
- Veerkrachtige handelingen/houdingen niet terug te leiden tot statuut

Hoofdstuk 4: Veerkrachtig handelen (h)erkennen

1. Hoop behouden

2. "Resilience as resistance", of weerbaarheid en opkomen voor zichzelf

- 2.1 Onrechtvaardigheid aan de kaak stellen
- 2.2 Recht op begrip opeisen
- 2.3 Eigen noden of wensen kenbaar maken
- 2.4 Herverbinden met verloren status

3. Leefbaarheid creëren: "Mastering the possible"

- 3.1 "Refueling": eilandjes van ontspanning creëren
- 3.2 Creëren van leefbaarheid in limbo
- 3.3 Uitblinken is plaats veroveren
- 3.4 Waardig door werk

4. Openstaan voor nieuwe kennis en ervaring

- 4.1 Kennis en ervaring integreren over de uiterlijke en innerlijke context
- 4.2 Gidsen voor en door de ander
- 4.3 Inzetten op taligheid
- 4.4 Inzetten op practical learning

Hoofdstuk 4: Veerkrachtig handelen (h)erkennen

5. Zwijgen of delen om te helen

6. Zorgen voor elkaar binnen gezinsverband en als gezinsleden

- 6.1 Ondersteuning uitgaande van ouders
- 6.2 Kinderen die ondersteunen

7. Netwerken

- 7.1 Horizontale verbinding opzoeken
- 7.2 Verticale verbinding buiten gezin

8. Gebruik maken van integrale hulp

- 8.1 Succeservaring door praktische hulp van formele hulpverlener
- 8.2 Maatwerk door ankerpersonen
- 8.3 Praktische hulp uit informele hoek
- 8.4 Zelf de juiste hulp zoeken

9. Twee werelden samenbrengen

- 9.1 Verbinden met geloofstraditie
- 9.2 (Inter)Culturele overdracht, capaciteiten en wensen

5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren

- Gezien wat we nu weten over aangevoelde kwetsbaarheden en tactieken van veerkrachtig handelen, hoe kunnen we gezinnen hierin dan ondersteunen?
 - Hoe gebeurt die ondersteuning vandaag al? Welke *good practices* zijn er?
 - Wat hebben *good practices* gemeenschappelijk? Waarom werkt iets? Wat zijn kenmerken van *good practices*? Hoe inspireren zij?
- Waar vinden hulpverlening en gezinnen elkaar terug in de heropbouw van een leefbaar leven?

5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren

Welke *good practices* zijn er?

1. (in)Formele ankerpersonen tijdens integratieproces
2. Ervaringsdeskundige brugfiguren
3. Laagdrempelige opvoedingsondersteuning
4. Micropraktijken in asielcentra
5. Ruimtelijke ankers
6. Schools outreachment
7. Divers-sensitieve psychosociale ondersteuning
8. Formele integratie op maat
9. Integrale top-down samenwerking

5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren

Wat hebben *good practices* gemeenschappelijk?

Waarom werkt iets?

1. Nood- of vraaggestuurd werken

- Steun bij asielprocedure in asielcentra of door ankerpersonen
- Buddy's die meelopen
- Belang van vrijwilligers die Nederlandse les geven

5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren

2. Laagdrempelig en temporespecterend werken

- Integratie op maat van laaggeletterde moeders, rekening houdend met mogelijke drempels
- Belang van laagdrempelige ontmoetingsruimte in een weggeefwinkel
- Laagdrempelig werken op ritme van mensen
- **Veiligheid** creëren als eerste stap
- Buddy's werken één op één en relationeel
- Ruimte voor nieuwe vragen creëren

5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren

3. Actiegericht en autonomieversterkend werken

- Van klassieke taallessen naar schoolaanpak en ouderbetrokkenheid
- Talenten (h)erkennen via micropraktijken in asielcentra
- Koken in buurthuis: talenten inzetten en netwerken
- Zelf koken en zelf kiezen is autonomie vergroten en gezinsrollen herstellen
- Zoeken naar **evenwicht tussen helpen en activeren** in asielcentra
- Respect voor autonomie

5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren

4. Divers-sensitief werken

- Mensen uit isolement halen: micropraktijken asielcentra
- Eigen taal geeft veiligheid en erkenning
- Werken met erkende vluchtelingen en mensen met een migratieachtergrond
- Buddy's en vrijwilligers als tussenpersonen
- Divers-sensitief werken is ook methodische vanzelfsprekendheden bevragen

5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren

5. Praktisch en ervaringsgericht werken

- **Praktisch leren** centraal stellen, ook in lessen Nederlands
- Praktisch leren verhoogt mobiliteit en zelfredzaamheid
- Buddywerkingen zetten in op dagelijkse zelfredzaamheid

5. Veerkrachtig handelen ondersteunen: goede praktijken inspireren

6. Integraal en lokaal werken

- Integraal werken op meerdere domeinen
- **Vanuit verankering** werken aan netwerken in de buitenwereld
- Schools outreachment en de ouders in de school
- Belang van een lokaal netwerk om integraal te kunnen werken
- Buddy's werken integraal vanuit een sterke inbedding

6. Lessen voor de toekomst

1. Lessen uit wereld van opvang en wonen

- 1.1 Beperk schaalgrootte van opvanginitiatieven
- 1.2 Verleng het verblijf in een LOI en bied kwalitatieve uitstroombegeleiding
- 1.3 Faciliteer sterk de zoektocht naar een woning
- 1.4 Moedig werken financieel sterker aan

6. Lessen voor de toekomst

2. Lessen uit de hulpverlening

- 2.1 Erken de anderstaligheid en voorzie voldoende tolken voor onthaal en begeleiding
- 2.2 Ondersteun een divers-sensitief doorverwijzingsbeleid

3. Lessen uit het onderwijs

- 3.1 Plaats het schooltraject van kinderen centraler
- 3.2 Overstijg de spanning tussen niveau en leeftijd: versterk het welbevinden en de sociale verbondenheid
- 3.3 Organiseer onthaalonderwijs geïntegreerd en inclusief
- 3.4 Professionaliseer leerkrachten

6. Lessen voor de toekomst

4. Transversale thema's

4.1 Luister naar de stem van vluchtelingen als ervaringsdeskundigen

4.2 Steun de duurzame opbouw van expertise

4.3 Versterk de informatiedeling tussen en binnen sectoren en diensten